

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України
д.держ.упр., професору Д.В. Карамішеву**

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з державного управління, доцента Бельської Тетяни Валентинівни, доцента кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, на дисертацію Єгіозар'яна Артура Генріховича на тему: «Впровадження принципів врядування в публічному управлінні в Україні», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної Академії державного управління при Президентіві України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

Актуальність теми дисертації. Процеси глобалізації, регіоналізації та інші масштабні суспільні явища, що відбувались наприкінці ХХ ст. обумовили постійно зростаючу залежність держави від інших суспільних акторів, у тому сенсі, що успішне формування та реалізація державної політики стали практично неможливими без участі бізнесу та громадянського суспільства. У підсумку наприкінці 1990-х рр. загальна концептуалізація сучасного публічного управління стала базуватися на терміні «врядування», який увібрав у себе численні нові змістовні моменти.

Практичне впровадження принципів врядування в Україні передбачає зміни не лише в публічному управлінні та організації органів публічної влади, але й у самому функціонуванні держави. Відхід від традиційної моделі державного управління обумовлює активне використання інноваційних технологій у діяльності органів публічного управління, залучення широких верств громадськості до процесів формування та реалізації публічної політики, сприяє розвитку соціальної відповідальності у суспільстві. Особливого значення це набуває на тлі тих суспільно-політичних

трансформацій, що переживає Україна у процесі становлення незалежності та подальшого розвитку демократичного державотворення.

У цілому дисертаційне дослідження Єгіозар'яна А. Г. відповідає таким положенням паспорта спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління: сутність і зміст, основні категорії, поняття, методологія та принципи державного управління (п.1.1); доктрини, концепції, теорії державного управління, світові тенденції їх розвитку та порівняльний аналіз (п. 1.4); еволюція теорії, філософії та методології державного управління; соціальні, економічні, культурні, історичні та інші джерела виникнення державного управління (п.1.5); політика і державне управління; взаємовідносини держави та суспільства, державної влади з політичними партіями, об'єднаннями та організаціями громадян; аналіз державної політики (п.1.6), затвердженому постановою президії ВАК України від 18 січня 2007 р. № 41-06/1.

Отже, тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою, що, зокрема, підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України «Публічне урядування у сучасній державі» (державний реєстраційний номер 0112U001159), до виконання якої дисертант був безпосередньо залучений.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на теоретико-методологічних засадах науки державного управління, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних та зарубіжних учених, використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є теоретично та практично обґрунтованими. Це підтверджується значною кількістю (251 найменування) опрацьованих

здобувачем наукових праць зарубіжних та українських дослідників з різних галузей сучасного соціально-гуманітарного знання.

Основні положення й висновки дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. У дисертації було успішно реалізовано поставлену мету, що полягає в обґрунтуванні теоретичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження принципів врядування в публічному управлінні України.

Розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань зокрема сприяла логічно вибудована структура дисертації, так у роботі було: розкрито сутнісні передумови та специфічні особливості формування та розвитку концепції врядування і систематизовано основні підходи до визначення терміну врядування представниками різних соціально-політичних теорій; виявлено зв'язок між концепціями нового публічного менеджменту та врядування, мережевого управління та врядування у сфері публічної політики та управління; описано особливості політичного устрою Європейського Союзу з позицій концепції багаторівневого врядування; визначено роль політичних мереж в європейській системі багаторівневого врядування; окреслено шляхи імплементації принципів врядування в сучасне публічне управління України; обґрунтовано напрями впровадження інноваційних управлінських технологій у діяльність органів публічного управління.

У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та аргументованими. Вони базуються на детальному аналізі теоретичних досліджень та практичних напрацювань. Усі наведені в дисертаційній роботі таблиці змістовні, мають пояснення та обґрунтування.

Ґрунтовність наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначається комплексним аналізом нормативно-правових актів та інших офіційних документів, а

також застосуванням низки загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, таких як методи системного аналізу, системно-структурний та системно-історичний методи, методи абстрагування й узагальнення, аналіз та синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін. У роботі наведено дані щодо апробації результатів на науково-практичних конференціях та впровадження методичних розробок автора у практичну діяльність органів влади.

Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження стали фундаментальні положення теорії державного управління, відповідні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених. Нормативну основу дисертаційної роботи складають закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади України, Європейського Союзу та зарубіжних країн. Емпіричну базу дослідження становлять дані соціологічних та експертних опитувань. Дисертаційну роботу посилює значне використання іноземних джерел (167 найменувань).

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів.

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

– визначено ознаки управлінської моделі, що може використовуватись в Україні у процесі трансформації публічного управління, в основу якої покладено синтез менеджеріальних (новий публічний менеджмент) та постменеджеріальних (врядування) підходів до публічного управління (с. 159-162);

– розкрито сучасний зміст понять «врядування», «належне врядування»; «багаторівневе врядування», «мережеве врядування», «політичні мережі» у сфері публічної політики й управління (с. 61-63);

– запропоновано три основних підходи до визначення поняття «врядування» (*структурний, процесуальний та результативний*) (с. 21-23); розроблено нову типологію управлінських політичних мереж (*внутрішньоурядові мережі, міждержавні мережі, коаліції груп інтересів, громадян та держави, субсистеми регуляції; грантові та контрактні угоди, державно-приватне партнерство*) (с. 59-61);

- дістали подальшого розвитку наукові розвідки з питань аналізу відмінностей у трактуванні поняття *врядування* представниками різних соціально-політичних теорій (с. 13-19); аналізу особливостей політичного устрою Європейського Союзу з позицій концепції багаторівневого врядування (с. 64-78); обґрунтування організаційно-правових заходів щодо імплементації принципів врядування в сучасну українську політико-адміністративну практику у трьох основних напрямках: розвиток партнерської взаємодії між державою, бізнесом та громадянським суспільством (с. 116-129), розвиток системи надання публічних послуг та створення сприятливих умов для ефективної взаємодії різних рівнів публічної влади (*національного, регіонального, місцевого*) (с. 130-142).

У сукупності отримані наукові результати вирішують важливе науково-прикладне завдання щодо комплексного обґрунтування теоретичних основ та розробки практичних рекомендацій щодо трансформації публічного управління на засадах сучасної концепції врядування.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Значну кількість концептуальних положень роботи до було доведено до рівня практичних пропозицій. Акти щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність органів державної влади та в навчальний процес, підтверджують теоретичну значущість та практичне значення дисертації. Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність:

- виконавчого комітету Державної фінансової інспекції в Харківській області при розробці концепції взаємодії з громадськістю (довідка про впровадження від 13.06.2016. № 20-25-25/14/4115);

- Департаменту житлового господарства виконавчого комітету Харківської міської ради (довідка про впровадження від 12.04.2016. № 55-32/11-235);

- в освітньому процесі при підготовці магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (акт про впровадження від 23.04.2016. № 51).

Викладені в дисертації пропозиції можуть бути використані органами публічної влади та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації публічної політики на всіх рівнях, науковцями та викладачами вищих навчальних закладів у процесі викладання навчальних дисциплін та подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

Застосування у практичній діяльності наукових положень дисертації сприятиме підвищенню дієвості та ефективності публічного управління, значно підвищить спроможність держави ефективно відповідати на виклики сучасного швидкозмінного соціального середовища та слугуватиме основною подальшої демократизації управлінських процесів.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах.

Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора, які, за винятком однієї, є одноосібними. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 12 публікаціях, серед яких 6 – у наукових фахових виданнях з державного управління.

Результати, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження є особистим досягненням автора. Персональний внесок автора в спільну наукову роботу зазначено у переліку опублікованих праць за темою

дисертації.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Зміст автореферату дисертації, основних положень та висновків самої роботи є ідентичним. Оформлення дисертації та її автореферату здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження Єгіозар'яна А. Г., як і будь-яка наукова робота відповідного спрямування, містить у собі дискусійні положення, що потребують більш детального опрацювання, а саме:

1. У п. 1.1 дисертантом досить повно і докладно досліджується сутність та генезис концепції врядування. Зокрема, здійснюється порівняльний аналіз принципів розбіжностей у трактуванні поняття «врядування» представниками різних соціально-політичних теорій та узагальнюються основні підходи до визначення відповідного терміна. Однак, на нашу думку, робота лише виграла б, якщо автор оформив би зазначені напрацювання у вигляді порівняльно-узагальнюючої таблиці, що дозволило б надати їм більш чіткого та структурованого вигляду.

2. У п.1.3. дисертант обґрунтовує, що політична мережа є невід'ємним елементом сучасного врядування. Відповідний теоретичний висновок підтверджується аналізом особливостей розвитку проблемних політичних мереж у Європейському Союзі, однак у третьому розділі, де представлено висновки та пропозиції, напрацьовані у роботі, можливості застосування політичних мереж у вітчизняній політико-управлінській практиці окреслено не достатньо чітко, а сфера їх використання обмежується мережевою взаємодією у процесі надання публічних послуг (п. 3.2).

3. У розділі 2 дисертаційної роботи здійснене ґрунтовне дослідження сучасних практик врядування на рівні Європейського Союзу.

На наш погляд, було б доцільно поряд з країнами ЄС проаналізувати також досвід інших держав, зокрема Америки та Азійсько-Тихоокеанського регіону.

4. У п. 2.3 автор досить докладно аналізує методи врядування, що застосовуються на європейському рівні, однак при цьому не пропонує, яким саме чином відповідні методи можна було б використати в публічному управлінні України.

5. На наш погляд, у роботі недостатньо використовуються дослідження вітчизняних науковців у сфері публічного врядування, хоча більшість дослідників, що вказані у вступі, відомі як фахівці, які займалися даною проблематикою.

Висловлені зауваження носять переважно рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони не знижують наукової і практичної цінності отриманих результатів, які є обґрунтованими і достовірними, а окреслюють напрямки подальших наукових розробок.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. На підставі розглянутого вище можна стверджувати, що дисертаційна робота Єгіозар'яна Артура Генріховича «Впровадження принципів врядування в публічному управлінні в Україні», є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання щодо комплексного обґрунтування теоретичних основ та розробки практичних рекомендацій щодо трансформації публічного управління на засадах сучасної концепції врядування.

Запропоновані дисертантом пропозиції і практичні рекомендації здатні позитивно впливати на формування сучасних наукових пошуків і практичну діяльність органів влади, що є реальним внеском у подальший розвиток теорії і практики державного управління.

Враховуючи актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість одержаних дисертантом наукових результатів, їх

обґрунтованість і достовірність, практичну спрямованість висновків, вважаю, що виконана дисертаційна робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України та «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор, – Єгіозар'ян Артур Генріхович, – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, кандидат наук з державного управління

Т.В. Бельська

Підпис засвідчую:

Мат. Бигілу

кадрів

О.Б. Кавзарм